

Handwergsaw - 26 1/2 tipapjw

Ltn
1037

Y. Dmcher
1846

1999

1

Հայաստանի Գրքերի Գրադարան

ՅԵՅՏՐԵՐ

ԱՆՔԱՆԱԽՐԳՈՒԹՅԱՆ

98

ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ

ԷՆՄԵՋՊԵՆՑ

240.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԵՐՆԵ ՍՐԲՈՅՆ ԻՆՏԵՏԻՎՏՈՒՐ

ԼՆՈ
1038

1846.

072 /

ՅԱՅՏԱՐԱՐ ԵՆԵՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ինտերնոնալ

ՀԱՄԱՐԳԵԼՑ

Բ-28199-62

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՄԱՐԳԵԼՑ

43762-4

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅԱՆ
ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՅԵՐԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅԱՆ
ԴՆԵՍԻՍԻԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀՏ. 1037

1037-60

ՃԱՏԱՐԱՐ ԿԱՐԱՆԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՆ

ՀԱՄԼՈՂԻՆ

Ի Թ Ի Ֆ Ը Վ

ԱՐԻՒՆԻՔԻ ԲԻՆԱՐԻՏԻ ՕՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏԻ

ՐՕՒՄԵՆԻՅԱՆ ԳԵՅՆ ԿԵՐԻ ՏԻՐ

ՄԵՆՏԵՑ արդարև գոյություն ունի և արժանաւոր, և առիթ անչափ խնդրութեան, տեսանել արժարձեալ՝ ի սակաւ յայտոսիկ ամսն ի սիրտ ամենայն ազգայնոց մերոց, փոյթ իմն եռանդեան ի կանգնումն ուսումնարանաց, և ի զարգացումն ուսումնական ընկերութեանց: Այնչև սովորիլ ամենեցուն ասել և լսել զօրհանապաղ ի միմեանց քաջալեր բանս յորդորանաց՝ ջան ի գործ արկանել ի ճանաչումն անձին, առաւելուլ յընկերսիրութեան և յազգաւ սիրութեան, ի բաց զտգիտութեան փարատել քօլ ի մտաց, գիտել ստանալ զինաստութիւն: Եւ չիցէ այս ցոյց անժխտելի՝ լինելոյ փառեալ ի սիրտ ամենեցուն ճիգն մեծ ի զարգացումն, կատարելութեան սէր, և փոյթ ի զարթոյցանել զհանձար՝ առ ի կալ պատասպարան և թիկունք ի յառաջացումն մերոյ այսր հզօր պետութեան:

ՖԻ հաքքբէթ վաաֆ օրուն մայս սէգա պիր քէյֆիյէթ վէ պեօյիւք սէվինճէ սէզաւար պիր մուատտէն տիր, պեօյլէ ազ վաքթին զարֆրնտա միլէթիմիզին իլիմ թահսիլինէ արզիւքէչ, վէ օլ պասպտէ իլմէտայիր կըթիզա իտէն շէյլէրին թէտարիք վէ թէրթիպինէ էզ ճանն ու տիլ սայ ու զայրէթ էյլէմէսի, օլ թէրէճէլէրտէքի հէր պիրինին լիսանընտա պիր պիրլէրի իլէ պունուն հաքիլընտա հիքայէթ պիրլէ քայրէթ վէրմէլէրի, պիրպիրլէրինի իթթիֆաք վէ իթթի հատտէ մէթանէթ իտէրէք, ախմաք լըղը պէր թէրաֆ իլէ՝ իլիմ թահսիլինէ միպաշիլէթ իթմէք: Պու սիւրէթտէ տէվլէթ ալիլէ իլ էպէտիլ իլ տէվամըն շանն շէօհրէթ վէ մէթանէթինէ տախի պիր տէլիլ տէմէք օլմազ մը:

Ընձաք պիղիմ միւհասպէթիմիզին արթըպ թարաքիլը պուլմասընտան պահս իլէ պու պիր աճալիպէյֆիյէթ

Սակայն ըստ առաւելու եռանդեան սրտից մերոյ, յաւէտ և սանհանդուրժելի է մեզ այս՝ կալ ծաղր առաջի ազգաց օտարաց իբրև զարսհատեալս 'ի պղերգութիւն, ոչնչ փոյթ 'ի զարգացումն ցուցեալ, մինչդեռ մեք 'ի մեզ յանձինս անհանդուրժելի կրեմք կիրս՝ յաւաղելն զանձինս 'ի յուսահատ խորհուրդս, յասելն՝ եթէ Տկարք եմք և անբաւահանք 'ի գործ, և եթէ՝ Այոքիկ սրարաք կարողացն են. և մեք սրտաբաստք եմք վայելել յարգիւնսն երախտագէտ մտօք:

Այոքիկ ընդդիմակ խորհուրդք այնպէս տաղնապեալ յուղէին զմտտմեր, մինչև առ զայրոյթ սրտից մերոց գրգռեալ զարթնուլ, գալ 'ի զգատտութիւն, զգենուլ քաջալերս, մատչել, բուռն հարկանել միտքան 'ի մի սէր՝ նորոյ իմն գործոյ գիպը զագունի մերումն տկարութեան, զարահա համարձակիմք առաջի առնել ազգասիրացդ ամենեցուն, հաւաստի ընդ այն գոյով՝ եթէ որոյ աչք իցեն մտաց, և որ ուսեալն իցէ ընտիր առնել ընդ բարին և ընդ չարն, և որ գիտիցէ յողել բանս 'ի զարգացումն մտաց և 'ի յարգոր սիրոյ ընկերին, ոչ է հնար այնպիսոյն արհամարհել զանայթազն զուղին զգիւրագնացն՝ խաղալով յառաջ տան առ ոտն, զակն 'ի սուբալ եղեալ ընդօք, և նստեալ ըսլ՝ զի կամի զյառաջելն լընթացն, և զի սրանալ ոչ կարէ:

Այլ կրկին ևս առաւելեալ է բորբոքումն եռանդեան ճգանց մերոց, զի ոչ մեք մեզն 'ի շահ անձանց մերոց բերիմք յայս գործ, այլ ազգ մեր

տիրքի միլլէթի ատեր ինտինտէ քիէննէ պիրայտ վէ պիհաճէթ քիմէ սնէլէր ատտ օրտուղու մուղու միւլահագէ ի տէրէք ճէվապ խտէրիլ քի պիլլամ իթ թիտարըրը եօքտուր, աքըլ էվիլէլ օլանլէր շալըշարնլէրտէ պիլ սէֆատընա նայիլ օրալըմ տէրի: Այի հաքքըքէթ պու միսիլու ճէվապ վէ էօղիւր օլ թէրէճէ թեէ սիր իթ միշտիր քի, գալիֆ հալիմիլի պէրթէրաֆ խտէրէք էք տիլ վէ էքճիհէթ օլարաք իշ պու էսաս օլունան նէվ իհտաս մատտէյէ էրաթմայա ճէտարէթ էթտիր, միւթէճասիր օլմամըղն սէպէպ ու հիքմէթի շու օլայօրքի, միլլէթիմիլ իչնտէ պէ հէր շախըն ֆիքքի ալտընլանըպ, էյիյի ֆէնատէն ֆարկ խտիւպ, ինսանլիլէթէ, վէ իթ թիֆաքէ սայիր պիր կէօնէ ճէվապէ իթ թիտարը օլտուղու թաքքիրճէ, անք թէրք խտէրէք թարքըր սփկերէ, եանի եիւրիւմէսի միւմբիւնիւլգ եօլա ճէտարէթ իթ սին, վէ պիլա զահմէթ պիր թէրաֆայ շէքիլիպ աղլայըպ ֆիլիեալ իթ մէք քի վաթանընա սու խիլ օլմայա արղիւ քէշտիր, լաքին եալլալա՛ր օլտուն քըմր ըտանմայա թաքաթըր եօքտուր: Վալար քի իշ պու մատտէտէ պիլլամ սայ ու զայրէթի միլ շու օլայօրքի, նէվ իմիլիլն ֆալտէոինէ թապի օլմայաքք՝ անձաք միլլէթիմիլիլն պունձա զէ մանտէն պէրու իլիմտէն պիլ թիւն պիլ թիւն մահրամ քալըրը, հէման խամ օլթատան քալըրը, վէ պու հալիմտէն թօլայըր կէօնէ կէօն տճըմայա սէզա էսպրապէ մէսիֆ, շիւնքի իլիմտարլէրի ինտինտէ ասիլէ հալիմտէն էրմէնի միլլէթի զայէթ խտիթատըրտըր տէէի խաթթ օլունմուշ, պու սիւրէթ

նախնազօյնն յազգս , իբր անխշատակ
 թաղեալ երբեմն 'ի սոգխառն թեան
 խորս՝ դիպովքն արժանի սորոց , ազգն
 այն հայկեան , որ յազգս Մսից գե-
 րասրանձ լեալ ձրիւք՝ վկայեալ է յի-
 մաստնոց . ազգս այս՝ զարգարեալն
 երբեմն ամենազգի բնութեանն սար-
 գեօք , արդ զգլուխ 'ի վեր ամբար
 ձեալ յաւերակաց շիրմացն , թախիծ
 մեզ արհանէ որդւոց իւրոց . Մի
 դանց առնել զիւրք 'ի կենդանացու-
 ցանէլ զնա յմաստութիւն , գործել
 որ ինչ 'ի ձեռս է մեր :

Մ.րդ զի այսորիկ խթանք լեալ մեզ
 խղճի անգուլ , յորոց ազգմանն՝ ամե-
 նեցուն մերոցս ազգայնոց միտք ինք-
 նայորդ որ զարթուցեալ խոկ է , ոչ կա-
 միմք երևել աւերարանք . վասն որոյ
 ցուցցուք 'ի համառօտն առաջի ա-
 մենեցուն ազգասիրացդ՝ զոր խոր
 հեցաքն մատուցանել 'ի գործ . այս
 է՝ Մշտուլ մեզ օգնական զխորհուրդ
 գրս ձեր և զգործ : Մի ազգ եմք և
 'ի միմարանութիւն ժողովեալ , եր-
 թիցուք ուր ձգիցէ զմեզ ճշմարիտ
 ազգասիրութիւն , և զոր առաջի ա-
 րասցէ մեզ խորհուրդ , արկցուք 'ի
 գործ : Մ.յս լինել աղբիւր ամենայն
 բարեաց՝ խոստովանեցի ամենայն
 որ :

Մ.յսպէս կոպեալք 'ի սէր միա-
 բանք , թէպէտ եմք 'ի ժամուս տը-
 կարք , և տակաւուց թուիմք լինել
 ձեռնհասք . սակայն երկմտեցի ոչ
 որ՝ եթէ այսու զմեծամեծս տարցուք
 գլխաւ 'ի գլուխ : Մարթ է դեզե-
 րել մեզ ընդ երկար առ դրունս տա-
 ճարին իմաստութեան . բայց ընդ
 անխտորն ուղղեալ եմք զմեր գնա-
 ցրս , զի և 'ի բացուստ անտի , իբր

տէ միլլեթիմիզ էսկի զեմանլէրտէ
 պէօլլէ ֆէյիզ վէ շէօհրէթ պուլ-
 մուշ իբէն՝ իշ պու էսնատէ երբբու-
 մըշ վէ խարասպ օլմուշ մէզարխութան
 լէրինտէն քիէննէ պաշարըն քալոր-
 րըպ պիզլիմ էսկի պասարլէրիմիզ ֆէ-
 բեատ խտէյօրլէր տէմէք իլէ բի , շու-
 էվլատլէրի հաքիլընտէ էլլինիզտէն կէ-
 լէնի տիրիզ իթմէլին տէյու :

Իշ պու էտարսպէ մէսնի միլլեթի
 միզլին քալպլինտէ զայրէթ հասըլ օլա-
 բաք թեէսիր խտէն քէյֆիլէթի հէ-
 ման մուխթասարտէն իշ պու քօմբա-
 նիէմիզէ տախիլ օլան քիմիսնէլէրէ
 պէեան վէ իֆատտէ իթմէք իսթէրիզ :
 Մատէմ քի իթթիֆաք իլէ հէմ միլ-
 լէթ վէ հէմ ֆիքիլիզ էօլլէ խտէ լա-
 զմտոր պուլունտուղումուզ թարիք
 վէ թէրէձէնին իքթիլտարըն իճրա
 էթմէք : Չիւնքի իշ պու շիքթէթ
 մատտէսի հէրսիլի էլլինն սէր շէշ-
 մէսի օլուպ նէ թէրէձէ ֆախտէ հա-
 սըլ օլաճաղը հէքքէլին մալիւմիտիր :
 Պու պապտէ լաղըմտոր միւհասպէթ
 պաղը իլէ պիրսպիլիմիզ պէնտ օլ-
 մաք . ֆարաղա շիմտիքի հալտէ հէր
 նէ բրտար զաիֆ վէ իքթիլտարըմը
 եօք իտէտէ , անճաք ֆախտէլի վէ
 մէօթէ պէր շէյլէր հուտուլս կէլէ պի-
 լէձէյի շիւփհէտէն արի տիր : Ալըջի
 իլմէ տայիլ մատտէլէր ուղըունա հի-
 սասպըզ վաքրթլէր սարֆ իտէձէյիլ ,
 լաքին նիհայէթինտէ իշ պու հարէ-
 քէթ իթտիլիմիզ թարիք իլէ նայիլի
 միւրատ օլաճաղըմը կիւն կիսի պէ-
 տիհի վէ աշիքեարտոր :

Միլլեթիմիզլին մէզհէպտէ մէթա-
 նէթ , իլլիմ ու հիւնէրտէ թալիմ օլ-
 մատը զայէթ էհհէմ վէ էլլէմ պիր
 միւատտէն օլուպ , վէ պունլարտան

յարեգականէ հատեալ ճառագայթից՝ ինաստուծեան անշամանթալ լոյս ընդհարկանի յաչս մեր :

Ի զարգացումն ազգին յամենայնի, այսինքն ՚ի հաւատս, յուսումն գիտութեան և յարուեստս, բազումք են այնոքիկ կարևորագոյնքն ՚ի գործ. յորոց յորվազոյնքն են անգործարելիք աւժամս մեզ, զորս մարթէ ՚ի տանն յայտոսիկ ամփոփել գլուխս :

Ե. Միասիրտ, միակամ, խաղաղասէր շարկապումն անձանց ՚ի մի միաբանութիւն :

Բ. Զօրինուած և թարգմանութիւն գրեանց օգտակարաց, և հրատարակումն այնոցիկ տպագրութեամբ :

Գ. Կանգնումն վարժարանաց և դպրոցաց ՚ի քաղաքս և ՚ի գիւղս՝ ՚ի դաստիարակութիւն ուստերաց և դասերաց :

Դ. Հմտութիւն և գործադրութիւն արուեստին երկրագործութեան :

Ե. Հետախոյզ քննութիւն հայրենականացն հնութեանց և սոյրութեանց :

Օ. Հաւաքումն մատենից նախնեաց և դրամոց և այլոց նշխարաց հնութեանց :

Զ. Հաւաքումն նիւթոց բնական պատմութեան կենդանեաց, բուսականաց և ընդերկրեայց :

Է. Աւսումն ամենազգի արուեստից ծաղկելոյն ազանց :

Թ. Բարգաւաճումն վաճառականութեան ըստ եւրոպական օրինի :

Ժ. Աւսումն անթերի գիտութեան վաստակելոյ ՚ի մետաղս :

Յամենեցունց յայտցանէ կարևորացն ՚ի զարգացումն ազգի, ընտրեալ

չօրարընըն էլեօվմ իճրասը միւմբիւն օլմաղ խտեան, անձաք օնմատեյէ պալիզ խտերէք իչար վէ պէյան խտերիզ քի :

Լչվիլէրա, Ղիւմլէմիզ էքսիլ վէ էքճիհէթ օլարաք իթթիֆաք իթմէք :

Իքինճի. Պատեյի քիթապլէր թէ էլիֆ խտերէք պատմա իթաիրիւպ հէքքէ շէ թէվճիհ իթմէք :

Իւչիւնճիւ. Վասապս վէ շէհիւլէրտէ էքքէք վէ քրզ չօճուքլարընըն իլիմ թահսիլի իլին մէքթէպ վէ տէրս խանէլէր իհտաղ էթմէք :

Տեօրտիւնճիւ. Օ իրաէթ, եանի շիֆթճիլէք իլմինտէ վուքուֆ թահսիլ էթմէք :

Պէշինճի. Պիղիմ կէլմիշ կէլմիշ ապուճէտտիլիլին հալ ու թարիքլէրինտէն վուքուֆ թահսիլ իթմէք :

Ելթընճը. Իլք պասարարըմը տան քալմա քիթապլէր վէ սիկքէ վէ սայիր անթիքա թասապիր օլունուր շէյլէր թօբլամաք :

Ետինճի. Հայվանաթ վէ նէպատաթ վէ մատենլէրէ տայիր թէվարիլլէր թահքըք վէ թէճէսսիւզ իթմէք :

Սէքիղինճի. Միլլէթի էճնէպիլէնին իհտաղ էյլէտիքլէրի կէօնա կէօն սէնաթլէր թալիմ էթմէք :

Թօքուզունճու. Թիճարէթ խուսուպլէրինի թըպիլը էվրօքա ուսիլլէրինէ թատպըք էթմէք :

Օնունճի. Մատէն չրքարմանըն ուսիլ վէ թարիքինի թահսիլ էթմէք :

Իշ պու պալատէ մուհարէր օն մատտէտէն միւրէթթէպ օլան միլլէթիմիլլին հաքընտա են իքթիզալը վէ ֆատեյի մատտէնին են էլզէմ վէ

մեր զղիւրագոյնսն 'ի գործադրու-
թիւն , մատկցուք 'ի վաստակել զա-
ռաջինն յայնտիկ :

'Ի մի սեր զօղեալ ընկերութեանս ,
և զօրացեալ արալք անդամակցոցն ,
գործ է մեր առաջին , թարգմանել
և կամ շարագրել զհատուածս կա-
րևորս 'ի զարգացումն մտաց : Արի-
բորդ , սկսանել մեծաւ ջանիւ արկա-
նել հիմն հաստատուն վաճառակա-
նութեան : Արբորդ , լինել զհետ
պատրաստութեան կանգնելոյ վար-
ժարանս ուստերաց և դատերաց :

Յետ զայս ամենայն մուծանելոյ 'ի
կարգ , սկիզբն առնելք ըստ ժամա-
նակին միւսել ձեռն և այլոց վաստա-
կոց : Աւ այսպէս ըստ առաւելու
կարողութեան մերոյ , առաւել ևս
'ի մեծամեծս միովք 'ի գործս :

Այլ որպէս յուցեալ է 'ի վարձոյ-
նա և 'ի գործ իմն նուաստ՝ եթէ
չգուցէ կանոն հաստատուն , այն յս-
ջողէ իսկ ոչ : Այս ևս առաւել յըն-
կերութիւն իմն այսպիսի , որ ըստ կար-
գի և ըստ ժամանակին հանդերձեալէ
արկանել բուռն զմեծամեծաց , զայն-
չանէ՝ որ առժամս 'ի վեր քան ըզ-
կարն է . և դարձեալ զի ոչ ամենայն
ոք առ ամենայն ինչ է ձեռնհաս :
Վասն որոյ տահմանին կանոնք ա-
մենայն գործոց այսորիկ ընկերու-
թեան՝ անպիտիկք , յորս պարտիմք
յաւելուլ ըստ պէտս հետ զհետէ
և զայլ՝ հաւանութեամբ ժողովոյս :

Արդ ժողովին յայս ընկերութիւն
համադրեաց կրկին ազգ անդամակ-
ցաց՝ անուանեալք Վործօնք և ()
ժանդակք :

Վործօնքն բաց 'ի հասարակաց պար-
տուց ընկերութեանն՝ հատուցանէ

զիյատէ էհհէմ՝ օլան մատտէ իւզերի
նէ տէվամ իտէլիմ : Մայէն վէ պէ-
տէնէն իթթիֆաք իտէն քօմբանիյէ-
միլին հաքիլնա պաշլլեմ լաղլմ օլան
իչ պուտուրքի , միլլէթին եքթիլա-
դրնա լաղլմ օլան լահլիյէլէր թէրձիւ-
մէ էթմէք , եքինձի թիձարէթ հաք-
կրնտա էն զիյատէ քայրէթիլէ պիւ
էյի էսաս իհթաղ իթմէք , իւշինձիւ-
էրէք վէ քրղ չօձուքլարրնն թէր-
պիյէ օլմարարիլին մէքթէպ վէ տէրս
խանէլէր իհթաղ էյլէմէք : Պուրլա-
րը պիւ էյի լայրքը իւզրէ նրզամս
րապթ էյլէտիքտէն սօղնրա , վաք-
թի զէմանի իլէ սայիւ շէյլէրին իձ-
րասընտէ միպաշէրէթ իտէրիլ :

Իմտի պու աշիքեար պիւ շէյտիւ
քի , էյէր պիւ պոյսղը մատտէ պիլէ
քանուն վէ նրզամէ րապթ օլմամրչ
խէ՝ իձրասընտան աձրղ օլունուր .
էօղէ օլուուղու հալտէ , իչ պու իթ-
թիֆաք միլլէթ քօմբանիյէսի թասա-
պիւ վէ թէսիլիէ էյլէտիլմիլ մատտէ ,
հէր նէ քրտար շիմտիքի հալտէ քուա-
րէթ վէ եքթիտարիմիլ էօղիտտէ ,
իլէրիտէ հէման քուտուրէթիմիլ
տէն զիյատէ շէյլէրէ՞ ձէսարէթ իտէ-
ձէյիմիլ տէքեար : Վէ իչ պու քօմ-
բանիյէնին հէր պիւ շէյի նրզամէ
րապթ էթմէք իւզրէ օլուուղու հա-
սէպ իլէ լէտ էլ եքթիլա մէձիլիին
հիւսնիւ բիղասի իլէ պաղը շէյլէրտէ
իլավէ օլունուր :

Իմտի պու քօմբանիլէ թասապիւր օլու-
նան ձէմիլէթ եքի նէվղ աղատէն միւ-
րէթթէպիլիւր , եանի , մալէն վէ պէ-
տէնէն , պէտէնէն թասարիֆ էյլէտիլի-
միլ ալէսէ վիլիէ թասարիֆ վէ թաիտիս
օլունան վէրիլիլին էտա էյլէտիքտէն
մատէ , պաղը թահրիլաթ վէ թէէ-

լոյ չափով իմն դրամն, զայլ իմն զերկրորդ պարտոյ յանձին ունին ՚ի գրել և ՚ի շարագրել, նա և յայլ վաստակա ընկերութեանն պարտապել, առանց պահանջելոյ զհատուցումն փոխարէն վաստակոցն, ակն կալեալ ընդունել զայն Մատուցոյ :

Օժանդակացն է գործ՝ տալ ձեռն ընկերութեան դրամովք և խորհրդ գովք, ըստ կանոնացն սահմանելոյ յընկերութեան :

Յընկերութիւն զք մասնէ՝ հատուցմամբ զանձուն հատարակաց գահեկանս տասն ՚ի մուտն, յանձն աւելալ հատուցանել և գահեկանս հինգ ամիս յամուց : Հատուցումն այս կոչի ՚Կաժին :

Եւ յանձն է ՚ի կամս իւրաքանչիւր՝ գրիլ որչափ և կամիցի թուով բաժնիս : Եւ քանզի անկ է մեծաւ տանց տալ ձեռն ըստ չափոյ մեծութեան իւրեանց առաւելութեամբ՝ ազգասէր այսմ ընկերութեան, վասն որոյ սահմանին վասն նոցա երկու աստիճանք արոց, այլ և միանգամայն, որպէս ուսուցանեն օրէնք քաղաքս կանոնութեան, առաւելութիւն իմն պատուոյ այսպիսի : Սեճատուկք՝ որք առնուցուն յանձն զհատուցումն առ սակաւն տասն բաժնի, ՚ի լինել հետաքննական խնդրոյ իմիք ՚ի ժողովին, առաքի առ նոսա տոմսակ հրաւիրանաց ՚ի նախընթաց օր գու մարմանն, առնելով յայտ ՚ի նմին զպատճառս գումարմանն :

Իսկ որք յօժարելոցին առնուլ յանձն զհատուցումն առ սակաւն քսան բաժնի, ընկերութիւնն թէպէտ առաքէ և առ սոսա զոտմսակն ՚ի կարևոր ինչ աւուրս ժողովոյն, սա

լիֆաթ վէ սայիր քօմբանիյէնին վուքու պուլան խորվէթ վէ զահմէթ լէրինի սիրա իւճրէթ չպըջմար, վէ միւքեաֆաթըն ալլահտան արմար :

Սալէն թաարիֆ էյլէ տիլիմիլ նէվզի տիկէրի, քօմբանիյէնին նըզամընա կէօրէ կէրէք աքչէ վէ կէրէք սարֆը իֆքեարէ իլէ տախիլ օլտուղու շէրիքլէրինէ խոտխոտա վէ եարտըմ իթմէք :

Իչ պու քօմբանիյէյէ տախիլ օլմար միւրատ խտէն շախս՝ քօմբանիյէ սան տըզընայ էվիլէրս թահրիր օլունտուղու զէմանտէ օն զուրուչ թէսլիմ էթմէք, պունտան մատա պէհէր մահ պէշէր զուրուչ էտա էյլէմէք, պու սիւրէթտէ վէրի տէտիլիմիլ հիստէ թասպիր օլունարար, իմաի հէրքէչ պու մինալ իւզրէ հէրնէ քատար հիստէ եազըլմար միւրատ խտէրիսէրուխտէթի վարարք : Ենճար զէնկին մարուլէսի օլանլէր քէնտի հալլէրին տէն պահս իլէ ճալիղտիր պու քօմբանիյէյէ զլլատէճէ իմտաթ իթմէք, պունա նազարան անլէրին հաքկընա իքի տիւրլու վէրիլի թարիֆ վէ թախսիս օլունուր, եանի սիր զէնկին քիմնէ օն հիստէ թահրիր օլուր իսէ, պիր մատտէտէն թօլայը քօմբանիյէնին մէճլիս էթմէլէրի լազըմ կէլտիքտէ, պիր կիւն էվէլ անլէրի տալէթ թէզ կիրէսի իլէ տալէթ օլունմար, վէ տէրուն թէզկիրէտէ նէ մատտէտէն թօլայը մէճլիս օլունաճազըն իշար էլլէմէք : Ապրին օլքիմնէ քի եիկիրմի հիստէ եազըլըր իսէ, պունլարատէ քէզալըք կիւն արտէմ տալէթ թէզ կիրէսի կէօնտէրիլմէք, վէ հասէպիլ իքթիլս կէլլէմէտիքլէրի վարք օլտուր տա ֆէրտասի մատտէլի նէ կէօնէ

կայն եթէ նորա ոչ պարապեցին , կամ թէ ոչ կամիցին գալ , յերկրորդում առուր առաքէ ընկերութիւնն առ սոսա թուղթ յայտարար , ծանուցանելով այնր առուր զգործս ժողովն և զորոշումն խնդրայն :

Այլ եթէ որ առանց գրելոյ յընկերութիւնն , միանգամ և եթ չսփով իմն գրամոյ առատաձեռնելոյ կամիցի ապա ձեռն նմին , ընկալցի ընկերութիւնն և զայն մեծաւ երախտապիտութեամբ , և ՚ի յայտարար ցուցակ տարւոյն յիշատակեցէ չնորհակարու մտօր և զնայն :

Աչ մի ինչ յընկերութեան ստորատ կամն սրուք երբէք սահմանեացի , կամ գործադրեացի . այլ ամենայն կանոնադրութեանց և ամենայն կամաց ընկերութեան ՚ի յառաջագիտութիւն , յորոշումն ՚ի տարաձայնութեան կայծեաց լինիցի քուէարկութիւն . և կամք ընկերութեանն է ՚ի կողմն , յորում առաւելալ գտանիցին թիւք բուէիցն երկիցս երիր մասամբ : Այլ մինչ չև լցեալ գումարի պահանջեալ այտցիկ թուոցըս , խնդիրն կայ մնայ յերկուս և անգործադրելի : Իսկ ՚ի ընուլ համարոյ թուոցն և ՚ի լուծանել այնու երկնութեանն , ոչ և ս այլ իցէ ումեք ի յսանութիւն յարուցանել խընդիր իմն այլ նոր զայնմանէ :

Յսմենայն տպագրութեանց՝ եղերոց արդեամբք և վաստակովք ընկերութն նս , բաժանեացի մի մի ընկերացն , և առաքոյ վաճառելոցն գինք դարձուցին ՚ի ընդմէն :

Նոր իմն վաճառակաւութեան արկանեմք զ՛՛նմն՝ առնելով՝ այժմէն սկիզբն . յորում կարեն , եթէ կամի

նրդամէ ըստ ինչ էյլէ տիբլէրին մէճ լիստէ օլ բխնէյէ տէֆայ թահրիրէն պէյան էյլէ մէք :

Պունտան մաստէ էկէր պիր քիմնէ բոմբանիյէյէ թահրիր օլունմաքարդն պիր քէրէտէն զիստէճէ աքէ պսիշ խտէր խտ՝ բոմբանիյէ թէչէք բիւր խտէրէք սրու աքէչի քասուլ խտիւպ սէնէ խիթամընտա թասի վէ պասմա օլունան պէյան նամէտէ թէչչէքբիւր իլէ օլ բիմէյի զէք էյլէ մէք :

Իչ պու բոմբանիյէտէ հիչ պիր մաստէյէ միւսթաքիլէն քարար վիրիլմէյիպ թըպիլը իհտաղ օլունան շուրութ վէ նրդամա թաթպըք օլունմաքարդն : Ակէրչի պիր մաստէ հաքիլընտա քարար վէրսէքտէ մէճլիս իքի ֆըրքա օլուր խտ , օլ պաստէ քուրէ աթըլըպ , իւչ բայըն իքիտի նէ թէրաֆտէ խտ անա իթիսար օլունմաք : Պու տախի վաքը օլուր քի պիր մաստէտէն թօլայըքուրէ պըրքաքմաք իճապ էղէ տիքտէ , էկէր իքթիլա խտէն ապը թէքմիլ օլմաղ խտ՝ մաստէ միւշչիլէչ , էմմա ապը թէքմիլնտէ՝ քէյֆիյէթէ նրդամ , վէ հէր շիւփիտէն խաղի , վէ մէճլիսճէ քարար վէրիլէն մաստէյէ՝ ճէմիյէթտէն քիմէս նէնին քարչը կէլէրէք միւտախիլէ իթմէյէ ճէտարէթի օլունմաք :

Իչ պու բոմբանիյէ խարճ մէտարիֆի իլէ պասմա օլունան քիթասպլէրտէն շէրիքլէրէ պիրէր տտէթ քիթասպ պսիշ օլունմաք , սաքի քալանը խարճա ֆիրուլթ օլունարաք աքէսի նի բոմբանիյէ քաստարնայ իրավէ էյլէ մէք :

Այսրդ ու իթայէ տայիր պիր նէվը նրդամ իհտաղ խտէրիլքի՝ ծնայ խարճտան պիրքիմնէ էաղըլամայըպ ֆա

ցին, ունեւ լ մասն միայն անդամա-
կիցք ուսումնական սփար ընկերու-
թեան: Տուրք միոյ բաժնի պար ըն-
կերութեան են դահեկանք հարիւր =
V, յ սակայն՝ ընկերութիւնս այս Հա-
մազեաց վաճառակցութեան է կար-
գեալ ՚ի շահ անդամակցայն, որոյ
վասն և առանձին տահմանեցան
կանոնք. միայն տասանորդերով զշա-
հրս իւրեանց ՚ի նպատտ ուսումնա-
կան մասին:

Եւ իբրև սկզբնապատճառ այսո-
ցիկ ուսումնական և վաճառական
ընկերութեանց Համազգեսց, ՚ի
զարգացումն մտաց ազգասիրաց, այ-
ժմէն պատրաստեմք սենեակ անուա-
նեալ Արատուն, վասն անդամակից
ընկերացն. յորում գտցին լրագիրք
և օրագիրք ՚ի զօտանս մտաց: Յոր
ժողովն ՚ի կիւրակէս, նա և յայլ օրս
որք կամիցին, ՚ի զբաղումն յուսումնա-
կան բանախօսութիւնս:

Թուիմք բերեալք ՚ի գործ ՚ի վեր
քան զմերն կար. և երևին մեզ ար-
տարք քան զսահման կենաց մերոց
առաջարկութիւնքս. բայց ամեալ ՚ի
միտ միանգամ զի է անարգ փոքրագոյն
սերմն ՚ի ծառ բարձրուղէ շաճունա-
ճիւղ տարածեալ. և շիթ առ շիթ ջրոց
ցոյտումն խաղաղացուցեալ գետս
մեծամեծս ՚ի հեղեղս յորգահոսս:
Վ քարանց մանուկն կրեոց կանգ-
նեալ հոյակապ սպարանից, բերդից
և քաղաքոց: Փանաքի մեղուի պատ-
րաստեալ ողջոյն աշխարհաց մարդ-
կանն զմով և զմեզ անբաւ: Յայս
ամենայն նկատեալ խորանին մտօք,
ակն ունիմք զի այս փոքր սեսութիւն,
յայտարար մերոյ նախակարգութեան՝
սր կարգեալն է առ մեծ վախճան.

քաթ է վեւբի իլմէ տայիր եաղբընը
օրանկերին սէլահիլէթիլի օլմաք. վէ
պունա եաղբընաք միւրատ էտէնէր
պիր հիտտէ իչին եիւզ զուշ էտա էթ-
մէ լիտիրէր. քարտը քի իշ պու ասրզ
ու իթայէ տայիր իհտաղ օլունան նը-
զամ եալընրդ ճէմիլէթին մէմֆատ
թընա օլմաք իլէ ֆաքաթ քոմբանիլ
յէյէ տախիլ օլանկէր թահրիլ օլուն
մայա քապուլ օլունուրլար, վէ պաշ-
կաճէ նրդամա բապթ օլունմուշտուր:

Եւ պու իլմէ վէ ասրզ ու իթայէ
տայիր իհտաղընա միարալըրէթ էյլէ-
տիլիմիլ քոմբանիլէմիլին մէթանէթ
պուլմասր իչին՝ շինախտէն պիր մսհ
էլ թէրթիլ իտէրիլ հավատիս իս-
նէ նամիլէ քոմբանիլէյէ տախիլ քէ-
սան իչին, վէ իշ պու թէրթիլ օլու-
նան մահէլտէ թապվիմ վաքաա վէ
ժուրնալ էվաքըրի պուլունուպ,
բաղար վէ եօրթի կիւնկերինտէ վէ
տայիր կիւնկերտէ քոմբանիլէյէ տա-
խիլ շախտան հէքթիմ միւրատ իտէր
խտէ քէնտիլէրինին ֆախտէսի իչին օ-
րատէ կէլիլ օբույս պիլիլէր:

Եւ պու իհթաղընայ տէվամ էյլէ-
տիլիմիլ մատտէ պիլիմ իթթիտարըմը
տան զիլտտէ օլուքտան պաշգա,
հէման էօմիլմիլ օլուքճէ չարը-
սաք քէաֆի օլամայաճաղըն պիլէն-
լէրտէն իտէքտէ՝ անճաք պիր պայա-
ղը թօղումտան նէֆրէթ աղաճ հա-
սրլ օլմասընը, տամլա տամլա սուլար-
տան սէլէր բէյտահ օլուզուն, ու-
ֆաք ուֆաք թաշար պիր եէրէ կէ-
լէրէք միւքքէլէֆ սարպլէր պուրճ-
լար վէ պէտէնլէր ինչա օլունմասընը,
նիհայէթ, պիր պայաղը արբտան պուն-
ճայ քէաֆէյի ինսանլէրէ նիհայէթ սիլ
չէմիլ վէ սլալ հասրլա կէլախիլն տէր

քաջալերեցեցէ ամենեցուն զսիրտ ջանասէր՝ մատալել անվեհեր ՚ի գործ, զի ընդ այլոց ուսումնական ընկերութեանց պայծառացի և այս, որոյ զօգտութիւնս անթիւս վայելեացէ ազգն, և մխթարեսցի:

Վասն այսորիկ ՚ի գլուխ ամացն իւրաքանչիւր ցուցցուք զհաշիւ ամենայն ելի և մտի դրամոց ընկերութեանս, նաև անուանց ընկերաց ըստ աստիճանին. նոյնպէս և ամենայն գործոց յառաջագիմութեան նորա տացուք համարս ազգին:

Օ՛ ամենայն զանփոփոխ կանոնագրութիւնս այսր ընկերութեան առանձին կարգադրեալ նշանակեցցուք: Եւ որ առնուցու յանձն գրիլ յանդամակցութիւն, ջանիւք նպատեցոյ յառաջագիմութեան ազգիս, գործմեսցէ ՚ի սկզբնագիր մատանն կանոնագրութեանց զանուն իւր և իւրոցն, և թէ իցեն ընդ իւր, ՚ի նշան յանձնառութեան հպատակեցոյ անպատճառ այնոցիկ կանոնագրութեանց: Եւ որ յետ այնորիկ հակառակեսցի նոցունց, և կամ եթէ նրկըրտիցի առնել զնորօք զիւր զանց, համարի ՚ի բաց ընկերութենէն կացեալ, և յամենայն իրաւանց անդամակցացն զրկեալ:

Ընկերութիւնս այս կալու զհաստատութիւն յետ ՚ի բնին արկանեցոյ զվախճանսն առաջարկեալս, հաւանեալ նոցուն, և ուխտ ընդ անձինս եղեալ փութալ հասանել յայնոսիկ, յառաջին գումարման որ ՚ի Պէյօղլու կոտանդնուպօլսոյ, ուր էաք ժողովեալք ընկերք, մէք ստորագրեալքս անձինք եօթանասունևվեց համագգիք, միաբանասէրք, վասն որոյ և ՚ի դէպ դատեցաւ կոչել զանուն երսմոյս՝ Ընկերութիւն Համագգեաց:

Խաթըր խտերէք, մէմուլ խտերիւք իշ պու ճուղնի իհտաղ էլլէտիյիմիլ քօմբանիյէտէն, նիհայէթ. բիւլլիյէթ. լիւ ֆաիտէ հասը օլարաք, հէր. բէշ. ին սէրպէսթձէ զայրէթէ կէլլէլլէ. բինէ մուճիպ օլա. թըպիլը տիւէլլէ ճնէպիլէնին քօմբանիյէլլէրի կիպի շան ու շէօհրէթ պուլա, վէ միլլէթիմիլ ֆաիտէմէնա օլա:

Պու սիւրէթտէ պէհէր սէնէ իւր. թամընտա, քօմբանիյէնին իրատ վէ մէտարիֆաթ թէֆթիլինի, վէ հէր. բիշինին բիւթպէ վէ թէրէճէսինէ կէօրէ էտամլէրինի, վէ տէվամ էթ. տիլիմիլ մատտէնին նէ միքտար իլլէրի կիթմէքտէ օլտուղընու, միլլէթէ թէպէյիւն իտէճէյիլ:

Վէ իշ պու քօմբանիյէնին ճէմիլի բանօն նամէսինի պաշղաճէ կէօսթէ. բէճէյիլ. հէբբէշ ետղըլնք միւրատ խտեր իտէ բիւթիւք թէֆթէրինէ իմպարնը քօմպըտըր. վէ իշ պու շուրութա հէր հալտէ թապի օլմաք վաճիպէյի զիմմէթլէրինտէնսիր. էկէր. չի պիլ սքս պիլ բիմէնէ մուղայիր շուրութա ճէտարէթ իտեր իտէ օմիսիլլիլը քօմբանիյէտէն բէտա օլունաճաքտըլար:

Իշ պու քօմբանիյէտէն հուսուլա կէլլէճէք ֆաիտէտէն պահս իլլէ մէթանէտ վէրիլիպ քարար վէրիլտի, պալատէ մուհարէր շուրութ իւզրէ ասիթանէյի սատտէթտէ Պէյօղլուտա աթիլպէյան իմզա սահիլլէրինին հազըր օլտուքլարը հալտէ:

Ե Յ Ս Ո Ր Ի Կ Հ Ե Մ Ե.Չ.Գ.Ի.Ե.Ե.Յ:

Է զարեան Յակովբ .
 Է լանեան Պօղոս .
 Է լեանակեան Կոմիտաս .
 Է լեանակեան Գրիգոր .
 Է լեքսանեան Թովմաս .
 Է լ թ ը ն տիշեան Յովսէփ .
 Է ղ ջ ի կեան Յարութիւն .
 Է յ տ ն եան Գէորգ .
 Է ն անեան Է ն տոն .
 Է շ ճ եան Յակովբ .
 Է պ ա զ եան Է լ ե տիս .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Թովմաս .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Ս ՚ Կ Ր տիչ .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Ս ՚ ք ա յ է լ .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Ս եր ու լ բ է .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Ս տ ե ի ան .
 Է պ տ ու լ լ ա ճ եան Յ . Ս տ ե ի ան .
 Է ս կ էր եան Է ն տոն .
 Է ս կ էր եան Ս ՚ ք ա յ է լ .
 Է ս կ էր եան ՅովՏաննէս .
 Է ս կ էր եան Սարգիս .
 Գ ա զ է զ եան Բ ա ո ն ն ա բ ա ս .
 Գ ա զ է զ եան Խ ա չ ա տ ու ըր .
 Գ ա զ է զ եան Յովսէփ .
 Գ ա լ ս տ եան Ո ա լիսյէ լ .
 Գ ա լ ս տ եան Յարութիւն .
 Գ ա լ ս տ եան Խ գ ն ա տիոս .
 Կ ա զ ը ճ եան Գրիգոր .
 Կ ա լ տ զ ճ եան Յակովբ .
 Լ ՚ ք ս էր ճ եան Խ ա չ ա տ ու ըր .
 Թ ա վ ու ք ճ եան Պօղոս .
 Թ ա վ ու ք ճ եան Է ն տոն .
 Թ էր ճ ի մ անեան Ս ե լ բ ոն .
 Թ իւ լ պ է ն տ ճ եան Ս ՚ ի ջ է ն .
 Թ ն կրեան Է ն տոն :
 Թ ն կրեան Ս ՚ ի ջ է ն .
 Լ ու թ Ֆ եան Լ ու թ Ֆ ի ՚ .
 Լ ու թ Ֆ եան Է զ ն իւ .

Կիւմիշեան ՅովՏաննէս .
 Հ ա լ է պ լ ի օղ ու Յովսէփ .
 Հ ա տ ն եան Խ ա ճ ա կ .
 Հ է ք ի մ եան Յակովբ .
 Հ է ք ի մ եան Յովսէփ .
 Հ է ք ի մ եան Յովսէփ .
 Հ է ք ի մ եան Յարութիւն .
 Հ իւ մ ի լ շ եան ՅովՏաննէս Ի կիւրնոյ
 Հ օ բ օ յ եան Է ն տոն .
 Հ օ բ օ յ եան Ո աւ բ է ն .
 Գ ու կ ա եան Ո ա լիսյէ լ .
 Գ ա զ ա ը ո ս եան Յակովբ .
 Ճ ՚ ի վ ա ը ճ եան Գէորգ .
 Ս ա դ ա ս տ ա ը եան Գէորգ .
 Ս ա տ թ է ո ս եան ՅովՏաննէս .
 Ս ա ղ ա ը եան Հ է թ ու մ .
 Ս ա ը ի ն եան Է ն տոն .
 Ս ՚ է լ ի ք եան Ս ՚ Կ Ր տիչ Ի Տրապիզոնոյ .
 Ս ՚ ի ն ա ս եան Խ գ ն ա տիոս .
 Ս ՚ ի թ ա ը եան Ս ՚ ի թ ա ը .
 Ս ու ը ա տ եան Է ն տոն .
 Պ ա ղ տ ա տ լ եան Է ղ ա բ է լ .
 Պ ա մ մ ան ճ եան Է ն տոն .
 Պ ա մ մ ան ճ եան Կոմիտաս .
 Պ ա ը ո ն եան Յովսէփ .
 Ջ ՚ ը ա ճ եան Ս ՚ ի ջ է ն .
 Ս ա մ մ ան ճ եան Յովսէփ .
 Ս ե բ ա ս տ եան Կ ի կ ո ղ ա յ ո ս .
 Ս ի ն ա պ եան Գ ա ս պ ա ը .
 Ս ի ն ա պ եան ՅովՏաննէս .
 Ս ի ն ա պ եան Ս ՚ ի ջ է ն .
 Ս ի ն ա պ եան Ք ի ղ ան .
 Ս օ Փ ե ա լ եան Ս ՚ ի ջ է ն .
 Ս ՚ ի ջ է ն եան Յ ա ՚ ո լ լ բ .
 Տ ա մ ա թ եան Է ն զ ը բ է ս :
 Վ ա թ ը ը ճ եան Յովսէփ .
 Վ ա լ ա վ ա զ եան Պ ե ա ը ո ս .
 Վ ա լ բ ա ը ճ եան Ս ե ս ը ը վ պ .

